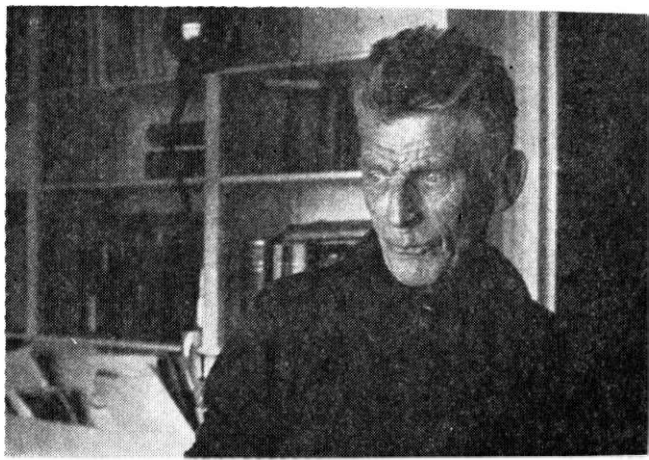

„KRAPP“

Samuel Beckett

— o operă de Samuel Beckett și Marcel Mihalovici

Se știe că Beckett (pe care avui cinstea a-l cunoaște personal, la un concert la Paris), se dispensează în unele creații ale sale de aproape toate elementele tradiționale ale teatrului: decor, conflict, dialog, costumație, pentru a reține cvintesenta primară, monologul, ca în *Ultima bandă*, piesă cu un singur personaj, Krapp. Acesta își privește tragedia disoluției în solitudine și îmbătrânire și, conștient de ea, se complace în a-și confrunța vîrstele în oglinzile electronice ale benzilor de magnetofon, pe care a înregistrat fragmentar autobiografia sa, la diferite aniversări.

Ultima bandă este una din creațiile cele mai zguduitoare ale lui Beckett. Tema ei este grandioasă: omul și timpul, timpul fiind la Beckett personaj nevăzut, dar omniprezent ca și destinul, ca Parcele (Moïrele) în tragedia și în mitologia greacă.

Era firesc ca muzica, artă prin excelență temporală, artă a celei mai rafinate analize-spectrale și ritmice a timpului, pe care ea, muzica, îl denumește, de la începuturi, *Tempo*, să dorească să pătrundă în lumea timpului care include în ea viață și simbol, tragedie și revelație. Astfel s-a ajuns la arta aforistică a lui Webern, la opera cu un singur personaj a lui Schönberg (monodramă) și, în zilele noastre, la absurditatea muzicii „non-stop” etc. E drept, dacă ne referim la teatrul liric, astăzi nu se mai pot scrie opere cu o durată de execuție de mai multe seri, ca tetralogia wagneriană, cu o durată de cîteva ore ca orice dramă muzicală a aceluiași Wagner, sau ca marile drame populare ale lui Musorgski, sau ca extaticul „Péléas et Mélisande” sau ca indicibilul *Oedip* enescian. De ce? pentru că timpul spectacolului și al spectatorului nu mai pot

Marcel MihaloVICI

fi aceleași, azi, ca pe vremea lui Monteverdi, Gluck, Mozart și îndcoșebi Wagner, deși, cît de ades, pentru unii, printre care mă prenumăr, sînt aceleași. Aceste *tempuri* mai sus amintite nu mai pot fi aceleași cu cele din perioada veristă sau folclorizant-istorică, căci și teatrul liric e pătruns și el de nevoia unei adaptări la un *tempo* specific contemporan, supunîndu-se unor cerințe ale vremii prin concentrare aforistică, și economie de mijloace.

Din această perspectivă, privesc interferența a două mari personalități ale artei contemporane: aceea a irlandezului Beckett și a românului-compozitor francez și membru al lui „Institut de France”, Marcel MihaloVICI. Prieteni vechi și buni, din colaborarea lor s-a născut opera *Krapp*, într-un singur act, cu un singur personaj, aceeași *Ultimă bandă* despre care amînteam, cu o durată de execuție de 35 de minute. Scrisă în anii 1959—1960, opera a fost tipărită de „Heugel” în 1960 și reprezentată cu un deosebit succes în 1961, pe scena Operei din Bielefeld, și în 1965 pe aceea a Operei din Berlin-Vest și apoi pe diferite scene de concert și săli de spectacol.

Am ascultat în casa compozitorului, din străvechea Rue de Dragon (pe care a locuit cîndva și Victor Hugo), această remarcabilă creație a compatriotului nostru, membru al

Uniunii Compozitorilor din R.S. România. Era o înregistrare pe bandă magnetică a unei excepționale performanțe artistice, realizată de Orchestra Radiodifuziunii din Zürich, sub direcția marelui șef francez Serge Baudo, iar unicul ei interpret era excelentul cîntăreț elvețian cu nume nordic, Derik Olsen. Potențată de vraja muzicii, creația lui Beckett m-a uluit. Și auzind această profund emoționantă muzică, modernă și umană (tot ceea ce, la Beckett, este bandă magnetică, la MihaloVICI devine, cu aprobarea scriitorului-colaborator la elaborarea operei, muzică, un superb discurs muzical, înfinit *arioso dolente*), mi-am amintit ce scria unul din cei mai reprezentativi critici muzicali din Franța, Claude Rostand, despre MihaloVICI, „unul din muzicienii cei mai compleți ai epocii noastre. Complet, fiindcă artistul e dublat de un meșteșugar. Fiindcă tehnicianul acesta este dublat de un om înarmat cu o vastă cultură. Fiindcă strălucitul aparat științific și intelectual pe care-l stăpînește rămîne tot timpul și exclusiv legat de noțiunea de uman. Fiindcă un larg spirit de sinteză marchează activitatea lui Marcel MihaloVICI”.

Și aducîndu-mi aminte de această definiție aparent exhaustivă, mi-am dat seama că Marcel MihaloVICI a răspuns, în felul său, la șansele de supraviețuire în epoca noastră de neobosite căutări în domeniul formelor muzicale tradiționale și deci și ale Teatrului liric. El a trecut printr-o evoluție firească de la opera sa în cinci acte, *Fedra*, după Racine, la operele într-un act *Intoarerea acasă* și monodrama *Krapp*.

Mă întreb acum, profitînd de faptul că mi se îngăduie să mă întreb, de ce *Krapp*, o operă modernă, cerînd mijloace de reprezentare foarte economicoase, o orchestră de cameră, un singur cîntăreț și un dirijor, nu s-ar putea integra în repertoriul, dacă nu al teatrelor noastre lirice, cel puțin al orchestrelor noastre simfonice, care deseori, au preluat menirea de a primi repertoriul liric, cînd teatrele noastre muzicale nu au făcut acest lucru?

V. Cristian

